

DOMÁCÍ PRŮVODCE
ZDRAVÍM PSŮ A KOČEK

Anna Šrenková

OBSAH

1. část: Symptomy, příznaky a projevy nemocí..... 7

Zrychlený dech.....	8
Dušnost.....	10
Kašel.....	12
Rýma, výtok z nozder.....	15
Nadměrné slinění.....	19
Zápach z tlamy.....	21
Kručení v břiše, nadýmání.....	26
Zvětšené břicho.....	28
Snížený příjem krmiva.....	32
Hubnutí.....	34
Průjem a zvracení.....	36
Zácpa.....	42
Krev ve stolici.....	45
Časté pití a močení.....	48
Potíže s močením.....	52
Inkontinence.....	55
Krev v moči.....	57
Ztráta srsti.....	60
Svědivost.....	63
Lupy v srsti.....	67
Útvar, boulička, výrůstek na kůži.....	69
Zvýšená tělesná teplota, horečka.....	73
Zvětšené mízní uzliny.....	76
Změna barvy sliznic.....	79
Vyhřeznutí třetího víčka.....	83
Kulhání.....	85
Zvíře něco bolí.....	88
Záchvat, křeče.....	91

2. část: Nejčastější dotazy k úkonům

prováděným u veterináře 99

Jak vybrat správného veterináře?.....	98
Návštěva veterinární ordinace.....	100
Preventivní prohlídky.....	102
Návštěva pohotovosti.....	103
Odběr a vyšetření krve.....	105
Krevní transfuze, darování krve.....	108
Odběr a vyšetření moči.....	111
Anestezie.....	113
Rentgen, ultrazvuk (sono).....	117

CT vyšetření, magnetická rezonance.....	119
Endoskopie	121
Odběry vzorků, cytologie a histologie	122
Hospitalizace.....	124
Infuze	126
Očkování.....	127
Odčervení	128
Lékařská zpráva.....	129
Ceny za veterinární úkony.....	130
Eutanazie.....	131
Veterinární slovník.....	133

3. část: Vybraná témata 141

Jak vyšetřit psa či kočku doma?	138
Zubní vzorec psa a kočky.....	140
Domácí lékárníčka	141
Ochranný límec	142
Jak dostat do zvířete tabletku?.....	144
Klíště	146
Jak vybrat vhodný přípravek proti vnějším parazitům?.....	148
Přírodní přípravky v boji proti parazitům	151
Péče o psí packy v zimě.....	153
Podchlazení, prochladnutí.....	154
Vánoce – skryté hrozby pro psa i kočku.....	156
Otrava, první pomoc.....	158
Nebezpečné potraviny	161
Vyvolání zvracení.....	164
Potravinová alergie, eliminační dieta	166
Proč psi žerou trávu?	168
Pět nejčastějších chyb ve výživě	172
Nadváha, obezita	174
Seďm důvodů, proč se zvířeti nedaří zhubnout	176
Cizí tělesa v trávicím traktu	178
Osina	182
Onkologická onemocnění a možnosti léčby	184

4. část: Chovatelské omyly a přešlapy 193

Na tato tvrzení raději zapomeňte	190
MVDr. Anna Šrenková.....	198
Poznámky a zdravotní záznamy zvířete.....	200

1. ČÁST

SYMPTOMY, PŘÍZNAKY A PROJEVY NEMOCÍ

1. ZRYCHLENÝ DECH

Fyziologická dechová frekvence je u psů a koček mezi 10 až 40 dechy za 1 minutu. Pokud zvíře dýchá rychleji, můžeme to označit pojmem tachypnoe nebo polypnoe. Podobně jako u měření teploty je potřeba dechy počítat, když zvíře v klidu leží a nemá za sebou fyzickou aktivitu. Počítáme každý nádech – vyklenutí hrudního koše – po dobu jedné minuty.

Na co se zaměřit?

Je zrychlené dýchání jen přechodným stavem, nebo přetrvává déle? Během dne má každé zvíře momenty, kdy dýchá rychleji. Dech by se měl ale v klidové fázi vždy ustálit ve fyziologickém rozmezí.

Dýchá zvíře rychle i ve spánku? Spánek je znamením uvolnění a klidu. Pokud zvíře i přesto dýchá zrychleně, je něco špatně.

Jedná se jen o zrychlený dech, nebo je i ztížený? Ztížené dýchání neboli dušnost opět signalizuje vážný problém.

Má zvíře namodralé sliznice? Takto zbarvené sliznice odrážejí nedostatek kyslíku a jedná se o život ohrožující stav.

Pozorujete současně jiné příznaky? Onemocnění dýchacích cest může být provázeno kašlem, bolestí a neochotou k pohybu.

V jakém prostředí se zvíře pohybuje? Je-li okolní teplota vysoká, je pravděpodobnou příčinou zrychleného dechu teplo.

Jaké jsou příčiny zrychleného dechu?

■ Mezi nejčastější přirozené příčiny zrychleného dýchání patří fyzická aktivita,

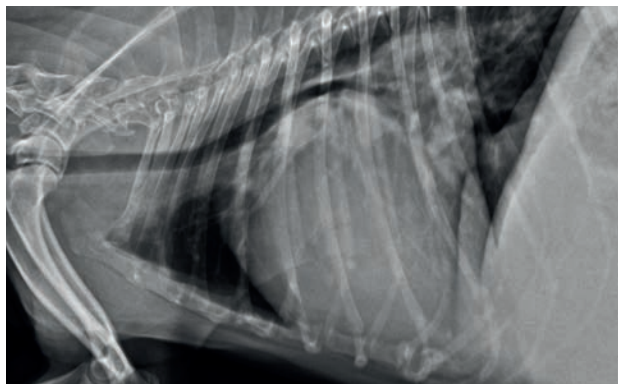
stres, vzrušení nebo vysoká okolní teplota. Nejprve je potřeba vyloučit tyto faktory.

■ Psi se nepotí, jejich hlavním mechanismem ochlazování je zrychlené dýchání s otevřenou tlamou.

„Kočka není pes. Dýchání s otevřenou tlamičkou odráží u kočky většinou závažný problém.“

■ Zrychleným dechem jsou často provázeny bolestivé stavy. Bolest může vycházet z jakékoliv části těla.

■ Onemocnění srdce bývá spojeno se selháním jeho funkce spočívající

Rentgen dutiny hrudní psa. Vidíme extrémně zvětšené srdce, které dosahuje až 90 % výšky samotného hrudníku a odtlačuje průdušnici směrem k páteři. Plíce jsou změněny – hromadí se v nich tekutina, vzniká tzv. edém plic, hovorově také „voda na plících“.

v pumpování krve do cév po celém těle. To může mít za následek hromadění tekutiny v tělních dutinách a v plicích. Onemocnění srdce mohou být vrozená i získaná.

- Onemocnění plic je celá řada. Infekční (viry, bakterie, parazité, plísňe), zánětlivá (astma, bronchitida), krvácení do plic, nádorové procesy.
- Různá, zejména infekční onemocnění provázená horečkou mohou také vést ke zrychlenému dechu.
- Při chudokrevnosti (anémii) dochází k poklesu červených krvinek, které mají v těle za úkol transportovat kyslík do tkání. Při jejich nedostatku se tělo potýká i s nedostatkem kyslíku, na němž jsou závislé všechny orgány. Tělo tento nedostatek kompenzuje zrychlenou srdeční činností i zrychleným dechem.
- Cushingův syndrom (zvýšená funkce nadledvinek) spojený s nadměrnou tvorbou steroidních hormonů stejně tak jejich podávání ve formě léčiv (kortikoidy) vedou často ke zrychlenému dechu.

Jaká vyšetření lze doporučit

- Základem je samozřejmě důkladné klinické vyšetření. Při něm můžeme

zjistit, zda zvíře trápí pouze zrychlený dech nebo i něco jiného (bolest, zvýšená teplota, bledé sliznice, šelest na srdci).

- Pokud poslechem zjistíme srdeční šelest, je možné, že příčinou zrychleného dýchání je právě nemocné srdce. Poslechem plicního pole můžeme odhalit abnormální dýchací šelesty související s onemocněním plic. Dále pohmatem zkontrolujeme případnou bolestivost dutiny břišní, páteře, kloubů a končetin.
- Rentgen hrudní dutiny zobrazí především srdce a plíce. Následně mohou být doporučena další diagnostická vyšetření jako vyšetření krve, moči, ultrazvuk, případně echokardiografie (sonografie srdce).

Jak zvířeti pomoci doma?

- Pokud zvíře dýchá rychle, protože mu je teplo, umožněte mu přísun čerstvého vzduchu i možnost ochlazení. V opačném případě hrozí úpal.
- Minimalizujte stres. Při převozu zvířete autem použijte v teplých měsících klimatizaci.

Kdy navštívit veterináře bezodkladně?

V případě, že má zvíře namodralé sliznice nebo namáhavě dýchá, vyhledejte veterinární pohotovost. Pokud pozorujete delší dobu, že je dech zrychlený, ale zvíře je jinak stabilní, objednejte se na vyšetření na nejbližší možný termín.

2. DUŠNOST

Dušnost je stav, který je charakterizován nedostatečným přísunem kyslíku do těla. Zároveň je spojený se ztíženým dýcháním – zvíře při nádechu či výdechu výrazně zapojuje břišní svaly, natahuje krk, má atypický postoj, zrychleně dýchá, nechce si lehnout, případně vydává různé chrčivé zvuky. Dušnost se může objevit pouze po námaze a provázet jen nádech či výdech nebo i v naprostém klidu bez ohledu na fázi dechu.

Na co se zaměřit?

Jedná se opravdu o dušnost? Občas ji majitel zvířete můžete zaměnit s kýcháním, kašlem nebo zpětným kýcháním.

Jak vypadají sliznice v tlamě? Pokud se v důsledku přetrvávající dušnosti tkáně neokysličují, dojde ke zmodrání sliznic (tzv. cyanóze). Toho si všimneme zejména v tlamě a na jazyku – budou mít lehce modravý až fialový nádech. V takovém případě se jedná o akutní život ohrožující stav vyžadující okamžitou pomoc.

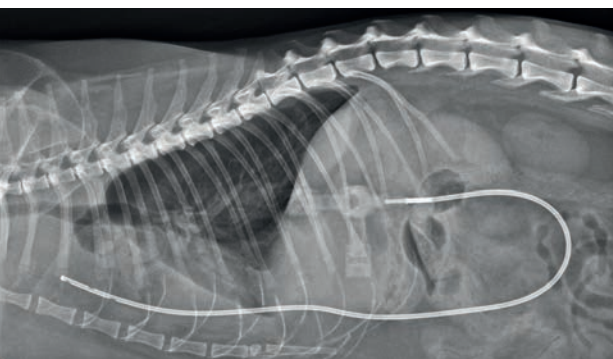
Nepředcházela akutní dušnosti nějaká abnormální situace? Například čichání v zemi může vést ke vdechnutí cizího předmětu a bodnutí hmyzem zase k alergické reakci.

Jaké jsou příčiny dušnosti?

- Vdechnutí cizího předmětu (kusu trávy nebo pamlsku) může vést k obstrukci dýchacích cest.
- U brachycefalických (krátkolebých) plemen jsou dýchací cesty výrazně zkráceny, což vede k měštnání množství tkání na malém prostoru. Potom stačí menší

otok a snadno dojde k absolutnímu uzavření a zneprůchodnění horních dýchacích cest.

- Příčinou otoku horních dýchacích cest může být například alergická reakce (bodnutí hmyzem, reakce na léčivo).
- U starších zvířat velkých plemen se setkáváme s obrnou hrtanu (laryngeální paralýzou), která je charakteristická doprovodným hlasitým zvukem.
- Naopak malá plemena mohou trpět zúžením průdušnice (kolaps trachey). To je charakteristické velmi hlasitým kašlem.
- Různé zánětlivé procesy (abscesy) nebo nádorové procesy v oblasti hlavy a krku mohou utlačovat dýchací cesty a vést k dušnosti.
- Plicní parenchym může být postižen procesem zánětlivým (parazitě, bakterie, astma, chronické bronchitidy) nebo nezánnětlivým (edém plic [hovorově voda na plicích], nádorové procesy).
- V dutině hrudní mezi plicemi a hrudní stěnou se za některých podmínek hromadí tekutina, která plíce utlačuje a způsobuje dušnost. Příčinou tvorby takové tekutiny může být infekční proces (hnis zejména u venkovních koček po traumatu nebo zápalu plic, tzv. pyothorax), selhání srdce (zejména u koček), případně nenacházíme jasnou příčinu, například chylothorax (přítomnost lymfy v hrudní dutině).

Rentgen dutiny hrudní kočky s pyothoraxem. Srdce nelze přes tekutinu zobrazit a plíce jsou odtlačeny od hrudní kosti k páteři. Bílá plastová hadička představuje hrudní drén, jímž může být tekutina odsáta a hrudní dutina následně vypláchnuta.

- Onemocnění srdce. Srdce je pumpa zodpovědná za okysličování krve a jejího rozvodu po těle. V momentě, kdy tato pumpa na různé úrovni selže (nedomykavost chlopně, zesílení stěny, vývojové anomálie), může dojít dušnosti.

Jaká vyšetření lze doporučit?

- Prvním krokem je vyšetření pacienta, kdy zjistíme, odkud problém vychází.

- Kyslíkový box či kyslíkové brýle zajistí přísun kyslíku a usnadní dýchání. Rentgen hrudníku odhalí stav plic a srdce. Další vyšetření a léčba se odvíjejí od těchto nálezů.

Jak zvířeti pomoci doma?

- Dojde-li k úplné obstrukci dýchacích cest, nastává hra o čas. Do několika málo minut může dojít k udušení. První pomocí při obstrukci dýchacích cest způsobené vdechnutým cizím tělesem je Heimlichův chvat. Ten bychom však měli mít předem prostudovaný a použijeme jej opravdu jen tehdy, pokud jsme si jisti, že došlo opravdu ke vdechnutí cizího tělesa.

- V ostatních situacích není příliš možností, jak v domácích podmínkách zvířeti pomoci. Důležité je však minimalizovat stres a manipulaci se zvířetem, a to platí i při přepravě na veterinu. V letních měsících je nezbytné v autě využít klimatizaci, teplé prostředí může stav dušnosti ještě prohloubit.

Kdy navštívit veterináře bezodkladně?

Dušnost je život ohrožující stav a vyžaduje v každé situaci okamžitou návštěvu veterinární pohotovosti.

3. KAŠEL

Kašel je obranný reflex organismu sloužící k odstranění dráždivých látek z dýchacích cest. Opakovaný a dlouhotrvající kašel však může poukazovat na velmi vážná onemocnění nejen plic. Kašel je pouze příznak nějakého onemocnění a může mít stejně jako jiné symptomy spoustu vyvolávajících příčin. Od kašle je potřeba odlišit zpětné kýchní, kýchní a dušnost, což může být zejména u koček komplikované. Proto je dobré epizodu natočit na video a ukázat veterináři.

Na co se zaměřit?

Jak dlouho už zvíře kašle? Je to akutní či chronický proces?

Jedná se o hlasitý, nebo tichý kašel?

Hlasitý kašel je charakteristický pro onemocnění horních cest dýchacích, například psincový kašel, naopak tichý kašel je typický pro onemocnění plic, například v důsledku onemocnění srdce.

Kašle zvíře při zátěži, nebo v klidu? Pro zúženou průdušnici je typické, že pes kašle při aktivitě, vzrušení a stresu. Naopak psi s nemocným srdcem kašlou spíše v klidu i během spánku.

Je kašel suchý, dráždivý, nebo vlhký provázený vykašláním hlenu?

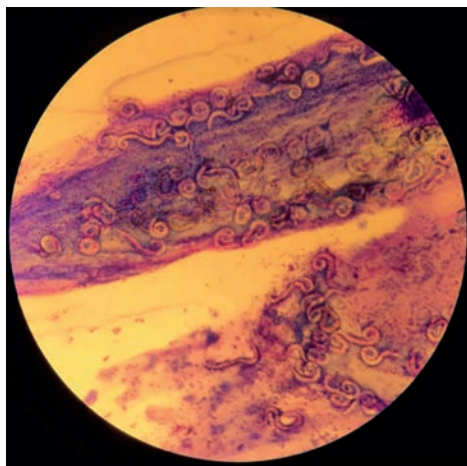
Jaké jsou příčiny kašle?

Příčiny kašle můžeme rozdělit pro zjednodušení a lepší pochopení do dvou skupin:

1. ZÁNĚTLIVÁ ONEMOCNĚNÍ

■ Záněty mohou být neinfekční nebo infekční, ty jsou vyvolány infekčními původci.

■ Mezi infekční původce patří viry (např. psincový kašel), parazité (zejména plicní červi, v zahraničí srdeční červi), méně často bakterie. Psincový kašel je jednou z nejčastějších příčin hlasitého kašle u psů. Je obdobou klasické lidské chřipky a ve většině případů spontánně vymizí i bez intenzivnější léčby během jednoho týdne.

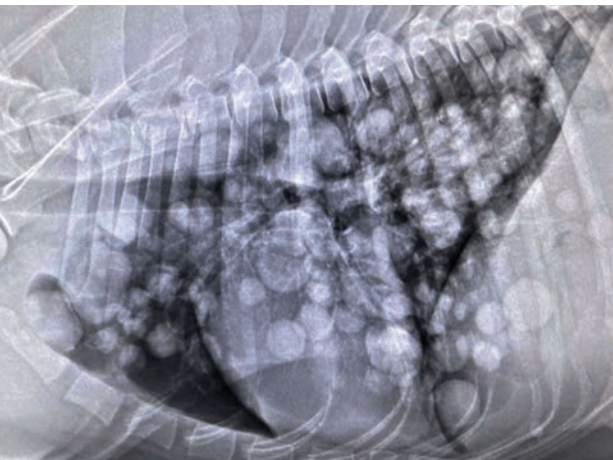
Plicní červi kočky pod mikroskopem

■ Plicní červi nejsou v našich podmínkách žádné sci-fi, ale reálné riziko. Přenáší je šneci a slimáci. Že váš pes šneky nežere? K nákaze stačí sežrat trávu, na které ulpěl šnečí sliz s infekčními larvičkami. A na travě si občas pochutná přeci každý pes.

- Bakteriální zánět plic (tzv. aspirační pneumonie, hovorově zápal plic) nejčastěji vzniká vdechnutím zvratků u pacientů s onemocněním jícnu a při zvracení. Bakterie se mohou sekundárně přidružit i k jinému onemocnění, například při těžším průběhu psincového kašle.
- Vdechnutí cizího předmětu (např. kusu trávy, granule, hlíny) může také vést k rozvoji zápalu plic nebo obstrukci dýchacích cest.
- V zahraničí se objevují i plísňová onemocnění dolních cest dýchacích (např. blastomykóza).
- Mezi zánětlivé neinfekční příčiny kašle patří například u koček astma, fibróza plic, chronická bronchitida či eosinofilní bronchopneumopatie (obdoba astmatu).

2. NEZÁNĚTLIVÁ ONEMOCNĚNÍ

- Především u starších pacientů se setkáváme s nádorovými procesy. Nádory mohou vycházet přímo z plicní tkáně, ale častěji se jedná o metastázy. Vzhledem k tomu, že v plicích probíhá oxyličení krve, dochází zde k filtraci velkého množství krve. Zhoubné nádory kdekoliv v těle mají schopnost metastazovat, tedy šířit se krví do dalších orgánů, zejména do plic.

Rentgen hrudní dutiny fenky s četnými metastázami karcinomu mléčné žlázy do plic (bílé kulaté útvary)

- Onemocnění srdce se také může projevovat kašlem. To je způsobeno buď útlakem průdušek zvětšeným srdcem, nebo v důsledku selhání jeho funkce, hromaděním tekutiny v plicích (hovorově také „voda na plicích“).

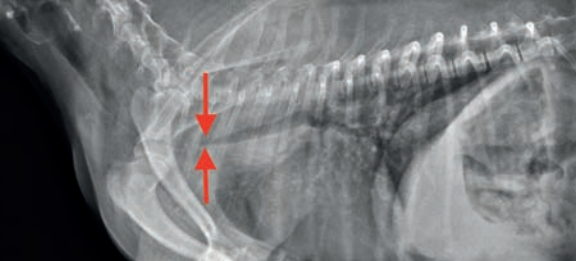
Onemocnění srdce je u koček, na rozdíl od psů, málokdy provázeno kašlem.

- Mezi další nezánnětlivá onemocnění vedoucí ke kašli patří především vdechnutá cizí tělesa, krvácení do plic, kolaps trachey (zúžení průdušnice), dráždivé látky, prach a hypoplazie průdušnice (zejména u brachycefalických plemen).
- Zúžená průdušnice (tracheální kolaps) vzniká v důsledku oslabení chrupavek, které průdušnici vyztužují a udržují její kruhovitý tvar. Následkem toho dojde k oploštění a zúžení jejího průměru. Tímto onemocněním trpí zejména trpasličí plemena (jorkšírský teriér, čivava, pomeranian). Typický je hlasitý kašel zejména při aktivitě. Ve vážných případech dochází k dušnosti.

Jaká vyšetření lze doporučit?

Možností je celá řada, vhodná vyšetření volíme podle klinického vyšetření a pravděpodobných příčin, standardně postupujeme od těch méně invazivních a méně nákladných po ty náročnější. Základem je samozřejmě celkové klinické vyšetření.

- Vyšetření krve. Především stanovení zánětlivých markerů (bílé krvinky = leukocyty, CRP = C-reaktivní protein).
- Rentgen hrudníku. Zobrazí nám srdeční siluetu, průdušnici a jsme schopni posoudit i plicní parenchym.

Rentgen dutiny hrudní psa se zúženou průdušnicí

■ Pokud je na rentgenovém snímku zjištěno zvětšené srdce, doporučujeme kardiologické vyšetření, tzv. echokardiografii, tedy sonografické vyšetření srdce, kde jsme schopni zjistit přesnou změněnou část (zhodnocení velikosti komor, předsíní, funkce chlopní a tok krve) a rozhodnout, v jakém stadiu se srdeční onemocnění nachází. Pouze rentgen je pro diagnostiku srdečního onemocnění nedostačující. V případě, že po těchto základních vyšetření stále nenalzáme jasnou příčinu kašle, jsou v záloze další vyšetření:

■ CT vyšetření. Zobrazovací diagnostika, která nám zprostředkuje lepší obrázky plic než rentgen. Zároveň nám umožní posouzení i mizních uzlin a dalších struktur. Využívá se především při nádorových procesech či k diagnostice vdechnutých cizích těles.

■ Endoskopické vyšetření. Zobrazovací metoda, kdy hadičku opatřenou na konci kamerou vpravíme do dýchacích cest a jsme tak schopni odstranit případná vdechnutá tělesa v průdušnici (nikoliv z plic), posoudit tvar průdušnice a průdušek, a především odebrat vzorky a provést bronchoalveolární laváž (BAL). BAL spočívá ve vpravení sterilního solného roztoku do průdušek a jeho zpětném nasátí. Tato tekutina je následně mikroskopicky vyšetřena na přítomnost

bakterií, nádorových i zánětlivých buněk. Takto například můžeme diagnostikovat tracheální či bronchiální kolaps, astma, bronchitidu, parazitární onemocnění. CT i endoskopické vyšetření se provádějí v celkové anestezii, jsou finančně náročnější a je potřeba vyhledat specializované pracoviště.

Jak zvířeti pomoci doma?

- Základem je samozřejmě držet pejska v teple a klidu – omezte jeho fyzickou aktivitu a minimalizujte stres.
- První pomoci může být jitrocelový sirup. Jedná se o volně prodejný přípravek, který usnadňuje vykašlávání, pomáhá při zahlenění a podporuje imunitu. Při jeho nákupu si dejte pozor, aby neobsahoval umělé sladilo xylitol – ten je pro psy nebezpečný!
- Dávkování jitrocelového sirupu: pro malé pejsky 3× denně 1 čajová lžička, pro ty velké 3× denně 1 polévková lžice sirupu.
- Podávat můžete vlažný slabší průduškový čaj oslazený medem.
- Vyhnete se působení tlaku na průdušnici – nahraďte obojek postrojem.
- Dobré je minimalizovat další dráždění dýchacích cest – například cigaretovým kouřem, bytovým parfémem nebo difuzérem.
- Snažte se minimalizovat kontakt s ostatními psy z důvodu zamezení možného přenosu nákazy.

Kdy navštívit veterináře bezodkladně?

Pokud zvíře vykašlává krev, dusí se, má namodralé sliznice, kašel je tak urputný, že zvíře nemůže spát, pokud má narušený celkový stav, tzn. je apatické, nechce žrát, má zvýšenou teplotu. Objednejte se k lékaři v případě, že zvíře kašle a jeho stav se do deseti dní nelepší i při dobrém klinickém stavu.

4. RÝMA, VÝTOK Z NOZDER

Rýma je onemocnění nosní sliznice a je většinou provázená výtokem z nozder a kýcháním. Dalšími doprovodnými příznaky může být kašel nebo zvýšená tělesná teplota. Výtok můžeme přímo vidět nebo lze v okolí nozder objevit spleené chloupky. Ucpaný nos se projevuje ztíženým nádechem provázeným typickým zvukem, případně dýcháním otevřenou tlamou.

Na co se zaměřit?

Jedná se opravdu o kýchání? Od kýchání je potřeba odlišit kašel a zpětné kýchání. Pokud si nejsme jisti, co přesně naše zvíře předvádí, může nám pomoci internet, případně natočení epizody na video a konzultace s lékařem.

Jak dlouho výtok trvá? Jedná se akutní nástup, nebo chronický proces?

Je výtok z nozder oboustranný, nebo jen z jedné nosní dírky? Jsou procesy, které se typicky vyskytují jen na jednom místě – to pak vede k výtoku pouze z jedné nosní dírky (např. od zubu).

Jedná se o výtok čirý, bílý, krvavý, nebo nazelenalý? Krev se může objevit v důsledku prasknutí nosní žilky, ale i z důvodu poruchy krevní srážlivosti. Nazelenalá barva signalizuje přítomnost bakterií.

Je rýma přítomna stále, nebo se objevuje v určitém období? Sezonnost je typická pro alergii.

Nemohlo dojít k prochladnutí zvířete? I obyčejné nastydnutí se může projevit rýmou.

Ucpaný nos a ztráta čichu se mohou často projevit nezájmem o potravu.

Ne vždy musí být tyto příznaky spojeny s vážným onemocněním. I zvířata mohou

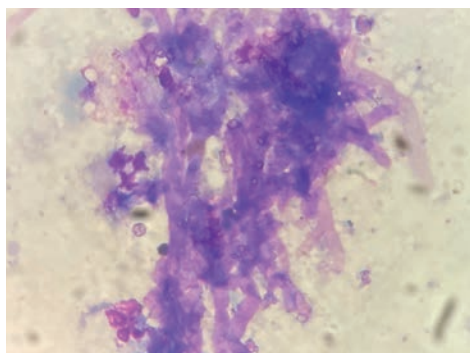
trpět na neškodnou „chřipku“ nebo „rýmičku“ v důsledku prochladnutí či snížené imunity. Pokud se jinak jeví zvíře úplně zdravé, můžeme si dovolit jej nejprve léčit doma teplem, klidem, kvalitní stravou, případně vitaminy či přípravky na podporu imunity.

Jaké jsou příčiny rýmy a výtoku z nozder?

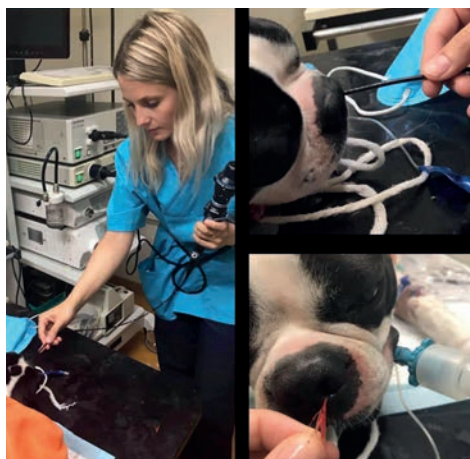
■ Mezi infekční příčiny řadíme virální původce – komplex kočičí rýmy (herpes, kaliciviróza + chlamydie, mykoplasmata), psincový kašel u psů, psinku. Tato onemocnění jsou vysoce nakažlivá a přenosná přímým kontaktem mezi zvířaty. Součástí standardního očkování je i vakcína proti jmenovaným virovým onemocněním. Očkování proti psincovému kašli a kočičí rýmě však nezabrání propuknutí chorob, průběh by však měl být mírnější. K bakteriální infekci může dojít při vdechnutí bakterií, zejména při usazení na již poškozené sliznici. Z plísňových nemocí není v našich podmínkách výjimečná aspergilóza. Tímto onemocněním jsou postiženi zejména psi s protáhlým dlouhým čumákem. Plíseň tvoří bílé povlaky na sliznici, i výtok z nozder má typickou bílou barvu. V severských státech se můžeme setkat s roztočem parazitujícím v dýchacích cestách, který může způsobovat dráždění sliznice a kýchání.

Aspergilóza nosních dutin psa. Na obrázku nahoře je záběr z rinoskopie – růžová je sliznice, bělavý nálep plísně. Na obrázku dole vidíme plísňové hyfy (vlákna) pod mikroskopem.

■ Vdechnuté cizí těleso, nejčastěji stéblo trávy či osina, je častou příčinou akutního nástupu jednostranného výtoku z nozder a kýchání.

Vdechnutá osina odstraněná pomocí endoskopu

- Krátkodobé podráždění vyvolané parfémů, spreji či prašným prostředím zpravidla během několika minut odezní.
- Při traumatech a úrazech může dojít ke krvavému výtoku z nozder. Mezi nejčastější takové úrazy patří úraz způsobený sražením autem, pád z výšky nebo pokousání jiným psem v oblasti hlavy.
- Zánětlivé procesy – alergie, oronazální pístěť (komunikace mezi dutinou ústní a nosní nejčastěji v důsledku onemocnění zubů), abscesy, chronická rinitida (dlouhotrvající zánětlivý proces dutiny nosní).
- Polypy (nezhoubné výrůstky především u koček) – zúžení dýchacích cest se nejčastěji projeví abnormálním dýchacím zvukem, ale mohou být provázeny i kýcháním a výtokem z nozder.
- Nádorová onemocnění mohou vznikat i v horních cestách dýchacích. Nejčastěji se jedná o lymfomy a karcinomy. Tyto procesy postihují zejména starší zvířata.
- Krvácení z nozder může být způsobeno kromě lokálního procesu v nosní dutině i systémovým onemocněním, jako je porucha krevní srážlivosti v důsledku nedostatku krevních destiček, nebo otravou jedem na hlodavce. Krvácení z nozder, často v důsledku onemocnění ledvin nebo srdce, může být také způsobeno zvýšeným krevním tlakem.

Jaké jsou příznaky a pravděpodobné příčiny rýmy

Čirý vodový oboustranný výtok, současně zarudlá kůže, výtok z očí, svědivost, často u plemen s kožními záhyby

alergie

Výtok z obou nozder, hlasitý dáivý kašel,
jinak celkový stav nenarušen

psincový kašel

Výtok z očí, kýčání, současně postiženy
i oči, případně vřidky v tlamičce

kočičí rýma

Hnisavý výtok z jedné nosní dírky u mladého
zvířete

cizí těleso

Hnisavý výtok z jedné nosní dírky u starého
zvířete

zub, nádorový proces

Krvavý výtok z obou nosních dírek,
současně krev v moči nebo stolici

snížená krevní srážlivost

Hnisavý výtok z jedné strany, současně má
zvíře problém s příjmem krmiva

zub

■ Vhodnější zobrazovací diagnostikou je CT vyšetření, které by mělo být doplněno o endoskopické vyšetření. Endoskopie nosní dutiny se nazývá rinoskopie. Tato dvě vyšetření nejsou vzájemně nahraditelná a je vždy dobré je současně kombinovat. CT vyšetření nám dá ucelený pohled, zobrazí nám kostní podklad (došlo vlivem probíhajícího procesu už k narušení kostí?) i okolní tkáně (jsou postiženy okolní mízní uzliny – zejména důležité u metastáz). Stejně tak nám může zobrazit i cizí těleso zapíchnuté hlouběji ve tkáni a současně i zuby, včetně jejich kořenů, detailněji než rentgen. Naopak endoskopie nám umožní vizualizaci sliznice, současný odběr vzorků ze změněné tkáně a případné odstranění cizího tělesa.

Výtěr z nozder nebo zaslání samotného hleny na bakteriologické vyšetření má velmi omezenou vypovídající hodnotu, protože bakterie se na sliznicích často nacházejí fyziologicky. Stejně tak dochází k jejich pomnožení v důsledku narušení sliznice jiným problémem.

Jaká vyšetření lze doporučit?

■ Základem je důkladné celkové vyšetření, zajištění průchodnosti nozder, případně odhalení jiných souvisejících potíží (špatný stav chrupu, zvětšená svodná mízní uzlina).
■ Rozumné je začínat neinvasivními vyšetřeními – vyšetřením krve, stěry na testování původců kočičí rýmy, rentgeny hrudníku. Na zobrazení nosní dutiny je však rentgen krátký.

Jak zvířeti pomoci doma?

■ V případě podezření na nachlazení můžeme našemu parťákovi ulevit i doma. Základem je klidový režim a teplo. Omezte pobyt venku jen na krátké venčení. Dopřejte psovi měkký pelíšek s dekou. Zajistěte mu kvalitní stravu a dostatečný příjem tekutin, vhodný je bylinný čaj slazený medem. Imunitu můžete podpořit různými přípravky – například jitrocelovým sirupem nebo vitamínem C.

■ Rozpuštění hlenů můžeme podpořit volně prodejným přípravkem (např. Mucosolvanem). Slepené nosdru očistíme vlhčeným ubrouskem. Pro zlepšení průchodnosti lze použít i nosní sprej – ideálně například

Vincentku. Ke zvlhčení dýchacích cest může posloužit inhalace pomocí nebulizátoru.

■ Vzhledem k možnému riziku přenosu infekce je dobré nemocné zvíře separovat od ostatních.

Kdy navštívit veterináře bezodkladně?

Při masivním krvácení či v případě, že je narušen celkový zdravotní stav – zvíře je apatické, těžko se mu dýchá, nechce žrát –, navštivte veterinární pohotovost. I přes nenarušený celkový stav je u rýmy přetrvávající déle než týden vhodné navštívit lékaře.

5. NADMĚRNÉ SLINĚNÍ

Je obecně známo, že psi a kočky sliní více než my lidé. Pro některá plemena (německý boxer, doga nebo bernardýn) to platí dvojnásobně. Nadměrné slinění nemusí být spojeno s patologií. Zřídka však může signalizovat závažný problém.

Na co se zaměřit?

Jak dlouho slinění trvá? Chvilková záležitost většinou neznamená nic patologického.

Pozorujete současně na zvířeti jiné změny v chování? Nadměrný zápach z tlamy, snížený apetit nebo neobvyklé žvýkání může napovídat patologickému procesu v tlamě. Zaškuby a tiky obličejových svalů mohou být projevem epileptického záchvatu. Nevolnost je kromě slinění provázena i zvracením, nechutenstvím či bolestivostí břicha.

Objevuje se slinění v pravidelných intervalech? Zaměřte se na časový úsek, který mu předchází – podání léku nebo pohyb na určitém místě.

Jaké jsou příčiny nadměrného slinění?

- Psovi se „sbíhají sliny“. Je v dosahu nějaké chutné jídlo nebo tu snad jen zavanula příjemná vůně linoucí se grilu z vedlejší zahrady?
- Čtení zpráv od jiných psů. Zejména u samců známe situaci, kdy očichávají cizí moč a přitom cvakají zuby a nadměrně sliní. V tomto případě se nejedná o otravu, ale projev Jacobsonova orgánu, který umožňuje psovi intenzivnější vnímání pachů a chutí.

- Nadměrné teplo. Psi se místo pocení ochlazují pomocí zrychleného dýchání s otevřenou tlamou a vyplazeným jazykem. K tomu patří i nadměrné slinění. Dopřejte v takové situaci svému parťákovi dostatek tekutin. Dejte si však pozor na přehřátí.
- Strach a stres jsou dalším spouštěčem nadměrného slinění. Ať už se jedná o návštěvu veterináře, psiho salonu, nebo jízdu autem. Ta může vést u psa kromě stresu i k nevolnosti.
- Otrava, přímé podráždění sliznic nebezpečnými látkami. Toxinů existuje celá řada a mohou se projevit mimo jiné i nadměrným sliněním. Současně se mohou objevit následující příznaky – zvracení, průjem, třes, bezvědomí, zrychlené dýchání i křeče. Od jara do podzimu se někdy venku setkáme s ropuchou. Ta má na kůži jedové žlázy, které vylučují dráždivé toxiny. Pokud pes ropuchu chytne do tlamy nebo jen olízne, může dojít k výraznému podráždění sliznic, nadměrnému slinění i zvracení.
- Problémů v ústní dutině může být celá řada. Zanedbaná ústní hygiena často vede k zánětům dásní, což způsobuje bolest a mnohdy i nadměrný zápach z tlamy. Zapíchnutý klacík nebo kost a v neposlední řadě nádorové procesy mohou způsobovat bolesti, ale i mechanické problémy s polykáním. V takovém případě mohou sliny obsahovat i krev.

- Nevolnost může být spojená i s cestováním, ale častěji se s ní setkáváme v souvislosti s trávicími obtížemi. Stejně jako u lidí může být způsobena pozřením nevhodného krmiva nebo jeho velkým množstvím. Pozor, k nevolnosti mohou vést i závažnější onemocnění jako problémy s játry, ledvinami nebo slinivkou. Pokud je nevolnost spojena s dietní chybou, zkuste dát zvířeti nejprve hladovku, ať se mu žaludek zklidní. Nevolnost také často předchází a doprovází zvracení.
- Ztížené polykaní je způsobeno nejen mechanickými překážkami v oblasti hltanu a jícnu, ale i jejich narušenou funkcí – tzn. neurologický problém.
- Při epileptickém záchvatu často dochází vedle pomocení a pokálení i k nadměrnému slinění.
- Bolest, ať už vychází odkudkoliv, bývá provázena nadměrným sliněním.
- Zánět slinných žláz bývá současně provázen otokem v oblasti dolní čelisti a nezájmem o krmivo.
- Po podání léčiv, zejména těch s hořkou chutí (některá antibiotika), může k nadměrnému slinění dojít především u citlivějších koček.

Jaká vyšetření lze doporučit?

- Základem je celkové klinické vyšetření a důkladné vyšetření tlamy. To někdy není možné bez sedace či anestezie. Pokud máme podezření na nevolnost, zkontrolujeme vnitřní orgány pomocí krevního vyšetření a ultrazvuku.

Jak zvířeti pomoci doma?

- Trvá slinění pár minut a zvíře se jinak jeví normálně? Pak není důvod k panice, jen jej pozorujte.
- Přetrvává-li slinění déle, zkuste zvíře opatrně prohlédnout, včetně tlamy.
- V případě podezření na otravu či olíznutí dráždivé látky, vypláchněte zvířeti tlamu čistou vodou, případně mu podejte aktivní uhlí.
- Pokud máte podezření na probíhající záchvat (ten nemusí být vždy v bezvědomí), pokuste se jej nahrát na video.
- Slinění, které provází nevolnost při trávicích obtížích, můžeme zažehnat zklidněním trávicího traktu – hladovkou, případně aktivním uhlím či EnteroZOO gelem.

Kdy navštívit veterináře bezodkladně?

Málokdy se jedná opravdu o vážný stav vyžadující akutní ošetření. Výjimku představují situace provázející další závažné projevy – záchvat, urputné zvracení a průjem, podezření na torzi žaludku nebo zapíchnuté cizí těleso v tlamě. Veterináře navštivte vždy, když slinění trvá delší dobu a současně se vyskytne jakýkoli jiný příznak – odmítání potravy, bolest, horečka, apatie.

6. ZÁPACH Z TLAMY

Na vině jsou nejčastěji chemické produkty bakterií, které osídlují ústní dutinu. Tyto bakterie se podílejí na tvorbě zubního plaku a následně zubního kamene. Většinou se nejedná o závažný problém, ale i tento symptom může odrážet vážná onemocnění.

Na co se zaměřit?

Prohlédněte zvířeti tlamu. Jak vypadají dásně – jsou růžové, nebo zarudlé? V jakém stavu jsou zuby? Jsou ulomené, jsou na nich nánosy zubního kamene?

To, že zuby na první pohled nevypadají nijak děsivě, neznamená, že jsou v pořádku. Běžně vidíme pouhou špičku ledovce.

Nepozorujete jiné příznaky onemocnění dutiny ústní? Abnormální žvýkání potravy, odmítání potravy, nadměrné slinění.

Nemohlo zvíře něco sežrat?

Jedná se o štěně ve věku 4 až 7 měsíců?

V tom případě je vysoká pravděpodobnost, že přezubuje.

Jeví zvíře jiné příznaky? Nadměrné pití a močení mohou například poukázat na onemocnění ledvin nebo cukrovku.

Jaké jsou příčiny zápachu z tlamy?

- Nejčastější příčinou abnormálního zápachu je zanedbaná ústní hygiena. Po každém jídle zůstávají na zubech zbytky potravy, které se spojí se slinami

a bakteriemi, a tak vznikne povlak na zubech – tzv. zubní plak. Ten může zmineralizovat a přeměnit se na tvrdý zubní kámen, který má nažloutlou až žlutohnědou barvu. Zubní kámen dráždí dásně a může způsobit jejich ustoupení – paradontózu. Postižena bývají zejména malá plemena.

Výrazný zubní kámen překrývající většinu plochy zubů. Současně vidíme zarudnutí dásní. V takovém případě žádné doplňky stravy nepomohou, pouhé čištění bez celkové narkózy nebude dostačující.

- K zapáchnutí cizího předmětu dochází zejména během jídla (kosti, párátko) nebo při hře, především při aportování (tříška). Vstupní otvor se může poměrně rychle zatáhnout a lze ho při vyšetření lehce přehlédnout. Posléze může dojít k zapouzdření předmětu v hlubších strukturách a rozvoji zánětu.
- Nádory v tlamě postihují zejména starší jedince. Při prohlídce tlamy můžeme spatřit neobvyklou strukturu vyrůstající z dásně, ale útvar může být i skrytý.

■ Jmenované procesy většinou způsobí hnilobný zápach z tlamy. Doprovázeny mohou být sníženým příjmem krmiva v důsledku bolesti nebo nadměrným sliněním.

■ Kožní záhyby v oblasti ústních koutků a výrazné kožní řasy především u brachycefalických plemen (francouzský buldoček, buldok, mops) jsou často živnou půdou pro kvasinky. Kvasinková infekce se projeví zarudnutím a typickým zápachem.

■ Aromatická krmiva (především ryba, hovězí žaludky a jiné vnitřnosti) mohou také způsobit nadměrný zápach z tlamy. Někteří psi si občas na vycházce přilepší i výkalem.

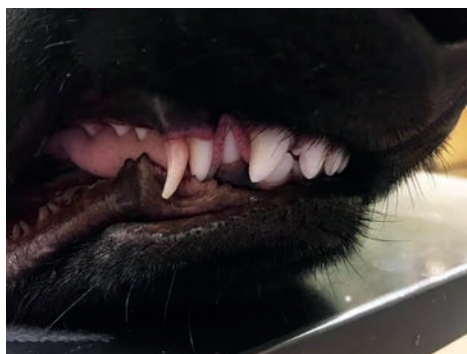
■ Požírání výkalů. Je líbo koňský koblížek, slepičinec, psí, nebo snad lidský trus? Bohužel někteří psi požírají výkaly jiných zvířat s velkou oblibou. Kromě zápachu z tlamy může tento koníček vyvolat trávicí obtíže a pes se také může nakazit infekčním onemocněním (parazitě, giardie, červi, parvoviróza). Mezi chovateli se tradují pověry o nedostatku vitaminů či minerálů, které vedou k těmto zvráceným choutkám. Podobně jako u psů olizujících zeď se jedná o mýtus. U zvířat krmených komerčním krmivem je takový nedostatek v podstatě vyloučen. Je těžké přiznat si, že příčina tohoto chování je většinou neznámá. U štěňat se může jednat o projev hry či zvědavosti. U starších psů pak může být požírání výkalů spojeno s psychologickým problémem. Některá onemocnění mohou vést k extrémní žravosti (např. onemocnění slinivky). Postižení jedinci pak mohou požírat kde co, včetně výkalů.

■ Potíže s jinými orgány. Ke kyselému zápachu z tlamy může vést onemocnění žaludku a stejně tak onemocnění jater, ledvin i cukrovka.

■ U štěňat se často setkáváme s železitým zápachem z tlamy. Ten je způsoben přezubováním (výměnou mléčných zubů

za trvalé) spojeným s krvácením. V tomto období můžeme také pozorovat krví potřísněné hračky, které štěně kousalo.

Ke kompletní výměně zubů dochází většinou do 7. měsíce věku. U malých plemen často mléčné zuby přetrvávají déle. Mléčné zuby jsou křehčí a ostřejší než trvalé, a proto existuje velké riziko zlomenin, paradontózy, poruch skusu, zranění a dalších komplikací. Takový zub navíc může utlačovat a poškozovat trvalý zub hlavně na úrovni kořene, kde není přítomna pevná vrstva skloviny.

Štěně se dvěma pravými horními špičáky. Zub vlevo je perzistentní mléčný.

Jaká vyšetření lze doporučit?

■ Základem je samozřejmě celkové klinické vyšetření. Ve většině případů je důležitým diagnostickým krokem důkladné vyšetření ústní dutiny, což se někdy neobejde bez sedace či anestezie. Stomatologické

vyšetření bývá následně doplněno o rentgenové, případně CT vyšetření.

■ Zejména pokud zvíře trpí bolestí, může pro něj být nepříjemné jen samotné otevření tlamy. Při podezření na systémové onemocnění může být doporučeno vyšetření krve, kterým odhalíme selhání ledvin, jater, případně cukrovku. Věk není pro tato vyšetření překážkou.

Jak zvířeti pomoci doma?

■ Stěžejní je prevence – pravidelná péče o chrup. Ideální je dodržovat pravidelnost a čistit psovi zuby každý den. Na tento proces ho postupně zvykejte, chvalte jej a odměňujte. Chceme-li z čištění zubů udělat zavedenou rutinu, nemůžeme tento akt zvířeti znepříjemnit násilnou manipulací. Nezapomínejte na stoličky umístěné vzadu v tlamě. Použitím speciálních enzymatických past narušíme plak a čištění psovi zpřijemníme lepší chutí.

■ Nepokoušejte se strhávat zubní kámen doma. Nešetrná manipulace může vést k poškození zubní skloviny i poranění zvířete!

Zvykejte štěně na pravidelné prohlídky tlamy. Mělo by být zvyklé na kontrolu zubů, dásní a mělo by si nechat rozevřít čelisti. Stejně tak lze mladého jedince pozitivní motivací dobře naučit, aby si nechalo vyčistit zuby.

■ Krmení granulami může na rozdíl od konzervované potravy přispět k mechanické očištění zubů a stejně tak i podávání předmětů na okus (tyčinky, hračky, kosti).

■ Existuje celá řada přírodních preparátů zabraňujících usazování zubního plaku – například mořské řasy (kelpa), bylinné kapky či olejčky.

Kdy navštívit veterináře bezodkladně?

V případě, že kromě abnormálního zápachu je výrazně narušen celkový stav zvířete – je velmi apatické, zvrací, má průjem, je zesláblé. To vše může poukazovat na selhání životně důležitých orgánů. Pokud si nejsme vědomi, že pes sežral něco, co zápach mohlo způsobit, a oděr přetrvává několik dní, je vhodné navštívit veterináře. Pro důkladné a efektivní vyčištění zubů je nezbytná celková anestezie.